

NATO
+
ОТАН

УКРАЇНА

УКРАЇНА
НАТО

Особливе партнерство

Зустріч у Києві, 27 червня 2005 року. Президент Віктор Ющенко та Генеральний секретар НАТО Яап де Хооп Схеффер (праворуч) обговорюють початок Інтенсифікованого діалогу.

У 2007 році Україна та НАТО відзначають десяту річницю підписання Хартії про Особливе партнерство. Хартію було підписано лідерами країн – членів Альянсу та України під час зустрічі на найвищому рівні у Мадриді в липні 1997 року. У документі визначено сфери консультацій та співпраці, а також схвалено створення Комісії Україна – НАТО, яка має спрямовувати розвиток відносин.

Відтоді відносини постійно зростали і з широкого кола питань було вироблено стабільні рамки діалогу та співпраці. Зокрема, Україна проявила себе як важливий учасник процесів євроатлантичної безпеки у рамках операцій під проводом НАТО.

Важливим аспектом відносин є підтримка, яка надається Україні країнами – членами Альянсу стосовно поточних реформ, зокрема у сфері безпеки та оборони. Такі реформи є життєво важливими на шляху демократичного розвитку країни, а також для досягнення власної цілі щодо поглиблення інтеграції з євроатлантичними структурами. Прийнятий у листопаді 2002 року План дій Україна – НАТО, який формулює довгострокові цілі у ключових напрямках та забезпечує підґрунтя для поглибленого та розширеного співробітництва, є корисним інструментом у цьому процесі. Щорічні Цільові плани забезпечують підтримку впровадження цілей Плану дій.

Україна та НАТО також запроваджують процес Інтенсифікованого діалогу щодо прагнення України до членства та відповідних реформ. Цей діалог не гарантує запрошення вступити до Альянсу і не випереджає жодне майбутнє рішення, яке може бути прийняте лідерами Альянсу. Відповідне рішення ґрунтуватиметься на успіхах України у втіленні ключових цілей реформування. Врешті-решт, остаточне рішення щодо майбутнього відносин України з НАТО знаходиться в руках українського народу та його обраних лідерів.

◀ *Українські солдати крокують на параді на ознаменування передачі командування українсько-польського батальйону у Косові, 10 серпня 2005 року. (© Прес-служба МОУ)*

Права на усі фото належать НАТО, крім випадків, коли зазначено інше.

1991

1991

- Офіційно відносини між Україною та НАТО розпочато під час приєднання України до Ради північноатлантичного співробітництва (пізніше перейменована у Раду євроатлантичного партнерства) безпосередньо після розпаду Радянського Союзу і набуття нею незалежності.

1994

1994

- Україна стає першим членом Співдружності Незалежних Держав (СНД), яка приєдналася до програми “Партнерство заради миру” (ПЗМ).

1996

- Українські військово-службовці беруть участь у миротворчій місії НАТО у Боснії та Герцеговині.

1997

1997

- З метою надання інформації про діяльність та мандат НАТО, що зазнає змін, та для поглиблення співробітництва Україна – НАТО у Києві відкривається Центр інформації та документації НАТО.
- У липні, під час Мадридського саміту НАТО, Іспанія, країнами – членами Альянсу та Україною офіційно підписано Хартію про Особливе партнерство, наслідком якої стало започаткування Комісії Україна – НАТО (КУН).

- Україна започатковує дипломатичну місію в НАТО.

1998

1998

- Засновано Спільну робочу групу Україна – НАТО з питань оборонної реформи.

1999

1999

- З метою забезпечення участі України у програмі ПЗМ та підтримки реформи шляхом налагодження постійного зв'язку з Міністерством оборони України та іншими українськими установами у Києві розпочинає свою роботу Офіс зв'язку НАТО.
- Українсько-польський батальйон бере участь в операціях в Косові у рамках миротворчого контингенту НАТО.

© КФОР

2000

2000

- Верховна Рада України ратифікує Угоду ПЗМ про статус перебування іноземних сил.

2002

2002

- У травні Президент України Леонід Кучма проголошує мету про набуття майбутнього членства в НАТО. Під час засідання КУН у Рейк'явіку, Ісландія, міністри закордонних справ висловлюють бажання щодо підняття двосторонніх відносин на принципово новий рівень.
- Результатом таких намірів стає розробка Плану дій Україна – НАТО, погодженого під час чергового засідання КУН на рівні міністрів закордонних справ, що відбулося у Празі, Чеська Республіка, в листопаді.

2004

2004

- Верховна Рада України ратифікує Угоду про підтримку сил країною-господарем.
- Україна підписує Угоду з НАТО щодо стратегічних перевезень.
- Восени країни – члени Альянсу уважно спостерігають за розгортанням подій під час президентських виборів в Україні, а також Помаранчевої революції. Вони підкреслюють важливість проведення вільних та чесних виборів і переносять дату проведення чергового засідання КУН, що було заплановане на грудень.

© AFP

Розвиток відносин Україна – НАТО

2005

- У лютому країни – члени Альянсу запрошують новообраного Президента України Віктора Ющенка взяти участь у роботі саміту у штаб-квартирі НАТО. Країнами НАТО висловлено підтримку його амбітним планам реформування, а також дано згоду зорієнтувати співробітництво Україна – НАТО відповідно до нових пріоритетів влади.
- У квітні під час засідання КУН на рівні міністрів закордонних справ, що відбулося у Вільнюсі, Литва, країнами – членами Альянсу та Україною, з огляду на прагнення України набути членства в НАТО та пакета короткострокових дій щодо підтримки ключових реформ, започатковується новий формат відносин: Інтенсифікований діалог.
- Шляхом обміну листами НАТО та Україна погоджують процедури щодо підготовки заходів з підтримки Україною антитерористичної операції НАТО на Середземному морі “Активні зусилля”.
- У вересні в рамках Інтенсифікованого діалогу розпочато низку обговорень на рівні експертних груп.
- У жовтні члени Північноатлантичної ради відвідують Київ з метою обговорення Інтенсифікованого діалогу з міністрами закордонних справ та оборони України.

2006

2006

- У березні Генеральний секретар НАТО вітає проведення в Україні вільних та чесних виборів до Верховної Ради як таких, що сприяли розвитку демократії в Україні.
- У вересні під час візиту до штаб-квартири НАТО прем'єр-міністр України Віктор Янукович запевняє представників Альянсу у готовності України продовжувати поточну співпрацю з НАТО, але заявляє, що український народ ще не готовий до можливого членства в Альянсі.

2007

2007

- Український корабель вперше бере участь в операції НАТО «Активні зусилля».

- Україна відряджає військових медиків на підтримку Групи з відбудови провінції в Афганістані.
- Десятиріччя Хартії про Особливе партнерство між Україною та НАТО.

Прагнення до членства та ключові реформи

Двері НАТО залишаються відкритими для будь-якої демократичної європейської країни, яка здатна продемонструвати неухильну відданість спільним цінностям, що лежать в основі Альянсу, і може робити внесок в операції НАТО у галузі гарантування безпеки. Започаткування Інтенсифікованого діалогу з Україною у квітні 2005 внаслідок Помаранчевої революції стало чітким сигналом від країн – членів НАТО щодо їх підтримки прагнень України набути членства в Альянсі. Хоча це не гарантує запрошення приєднатися до Альянсу, країни – члени Альянсу готові надати допомогу та відповідні поради з питання проведення ключових реформ. Ці реформи відповідають національним інтересам України незалежно від того, чи стане врешті-решт Україна членом НАТО. При цьому темпи досягнення успіху залежать від України.

Інтенсифікований діалог охоплює питання, які безпосередньо стосуються потенційного членства України в НАТО. Перший ґрунтовний крок у процесі Інтенсифікованого діалогу був зроблений у червні 2004 року під час візиту Генерального секретаря НАТО до Києва, коли керівництво України офіційно представило початковий дискусійний документ. У документі містяться ключові питання, які порушені у Дослідженні про розширення НАТО, що виконувалося у 1995 році (див. «Вріз»), включаючи питання внутрішньої та зовнішньої політики, реформи сфери безпеки та оборони, а також юридичні та безпекові питання.

Подібні дії забезпечили підґрунтя для започаткування у вересні 2005 року низки обговорень на рівні експертних груп. Зазначені заходи надали українському керівництву можливість детальніше вивчити, що могло б очікуватись від України як потенційного члена Альянсу, а керівництву НАТО більш детально ознайомитися з керівними принципами та можливостями українських реформ. Це сприяє визначенню ключових напрямів зосередження зусиль щодо реформ в Україні та спрямування співробітництва Україна – НАТО з метою сприяння прогресу.

Інтенсифікований діалог не гарантує запрошення вступити до Альянсу

Водночас з Інтенсифікованим діалогом було започатковано пакет короткострокових дій, що мають на меті спрямування практичного співробітництва на підтримку першорядних цілей реформи. Такі дії зосереджені на п'яти основних напрямках: зміцнення демократичних інститутів, поглиблення політичного діалогу, інтенсифікація реформи сфери безпеки і оборони, поліпшення громадської поінформованості, а також управління соціальними та економічними наслідками реформ. Зазначені напрями дій є життєво важливими для успіху демократичних перетворень в Україні. Окрім цього, у цих сферах НАТО може поділитися конкретним досвідом, а в деяких випадках надати матеріальну допомогу.

Що очікується від країни кандидата?

Згідно з Дослідженням про розширення НАТО від 1995 року, яке виконувалось під час першої з часів холодної війни хвилі розширення, будь-яка країна, яка прагне приєднатися до НАТО, повинна виконати низку ключових вимог, які передбачають:

- функціонуючу демократичну політичну систему, що базується на ринковій економіці;
- повагу до прав національних меншин відповідно до принципів, що розроблені Організацією з безпеки та співробітництва в Європі;
- зобов'язання щодо мирного розв'язання спірних питань із країнами-сусідами;
- спроможність та бажання робити військовий внесок до Альянсу, а також досягнення взаємосумісності зі збройними силами країн-членів; та
- зобов'язання до демократизації цивільно-військових структур та інших інститутів суспільства.

Візит прем'єр-міністра Віктора Януковича (ліворуч) до штаб-квартири НАТО, під час якого він запевнив представників Альянсу, що Україна і надалі готова поглиблювати відносини з НАТО, розвиваючи співпрацю у рамках Плану дій Україна – НАТО та Інтенсифікованого діалогу. Він сказав про те, що український народ не готовий до того, щоб розглядати можливість приєднання до програми НАТО «План дій щодо членства», але проголосив, що його уряд розпочне широкомасштабну кампанію з інформування громадськості про відносини Україна – НАТО.

політичних, економічних, інформаційних, безпекових, оборонних та військових питань, безпеки та захисту інформації, а також юридичних питань.

На підтримку втілення цілей Плану дій досягнуто домовленості щодо розробки щорічних Цільових планів, в яких Україна формулює власні цілі з огляду на діяльність, яку планує здійснювати як сама Україна, так і у співробітництві з НАТО. Ці щорічні Цільові плани розробляються спільно Україною та НАТО і погоджуються на найвищому рівні, причому Президент України є найвищою посадовою особою, яка підписує документ. Після їх офіційного ухвалення документи публікуються на веб-сторінках НАТО та офіційних установ України. З метою оцінки досягнутого прогресу та підготовки щорічного звіту з реалізації визначених цілей двічі на рік заплановано відповідні зустрічі керівництва. Зазначений процес передбачає щорічне визначення орієнтирів та оцінки прогресу фахівцями НАТО і є основою співробітництва Україна – НАТО по мірі розвитку процесу Інтенсифікованого діалогу.

План дій Україна – НАТО

Інтенсифікований діалог і короткострокові дії спрямовані на доповнення та посилення співробітництва в рамках Плану дій Україна – НАТО 2002 року. Ґрунтуючись на Хартії про Особливе партнерство, яка залишається основним документом, що регламентує відносини України з НАТО, План дій визначає комплекс довгострокових стратегічних завдань, що призначені наблизити Україну до виконання цілей євроатлантичної інтеграції, а також визначає рамки для існуючого та майбутнього співробітництва Україна – НАТО. Документ, зокрема, визначає взаємно погоджені принципи та завдання щодо

Вперше в історії послы НАТО проводять консультації з членами Ради національної безпеки та оборони України у рамках засідання під головуванням Президента Віктора Ющенка, Київ, жовтень 2005 року. Під час візиту в Україну вони також провели спеціальне засідання Комісії Україна – НАТО за участю міністрів закордонних справ та оборони України.

Напрями співробітництва

Консультації та співробітництво між Україною і НАТО охоплюють широке коло питань, включаючи операції з підтримання миру та безпеки, оборонну реформу, військове співробітництво, озброєння, планування надзвичайних ситуацій, наукову діяльність та діяльність у сфері навколишнього середовища. Комісія Україна – НАТО (КУН) координує спільну діяльність і забезпечує підґрунтя для консультацій між Україною та Альянсом з безпекових питань та питань, що становлять спільний інтерес.

КУН проводить зустрічі на регулярній основі на рівні послів та військових представників, періодично зустрічається на рівні міністрів оборони, міністрів закордонних справ та начальників оборонних штабів, а також проводить зустрічі під час самітів НАТО. Комісія затверджує щорічні Цільові плани, які розробляються спільно з Україною з метою виконання завдань Плану дій Україна – НАТО 2002 року, та проводить моніторинг їх реалізації. Під егідою КУН з метою просування зусиль за окремими напрямами були створені

Спільні робочі групи, зокрема у галузі оборонної реформи, озброєнь, економічної безпеки, співробітництва у сфері науки та навколишнього середовища.

КУН також координує діяльність, що здійснюється в рамках участі України у програмі “Партнерство заради миру”, розробляючи щорічні Індивідуальні програми партнерства, а також військове співробітництво, яке реалізується шляхом розробки щорічного Військового робочого плану у форматі Військового комітету НАТО і України.

Співпраця у галузі підтримання миру та гарантування безпеки

Україна відома як надійний партнер, що активно забезпечує євроатлантичну безпеку шляхом участі її миротворчих підрозділів у спільних місіях з підрозділами країн – членів НАТО та країн-партнерів. Станом на весну 2007 року Україна єдина з усіх держав-партнерів брала активну участь одразу в чотирьох поточних місіях та операціях Альянсу.

Україна надала мотопіхотний, механізований батальйон, а також вертолітний загін до миротворчих сил НАТО, що виконують завдання у Боснії та Герцеговині.

Вертолітний загін, а також близько 300 миротворців, які продовжують виконувати завдання у зоні відповідальності США як частина спільного українсько-польського батальйону, є її внеском у операцію НАТО в Косові.

Країна продовжує робити внесок у міжнародну стабільність та боротьбу з тероризмом, забезпечуючи проліт над своєю територією сил НАТО, що беруть участь в операції в Афганістані у складі Міжнародних сил сприяння безпеці, а також як частина коаліції сил, що проводять операцію *“Нездоланна свобода”*. У 2007 році було досягнуто домовленість щодо участі українських медиків на підтримку Групи з відбудови провінції на території Афганістану під проводом Литви.

Майже 1600 українських військовослужбовців також брали участь в операції в Іраку у складі багатонаціональних сил під проводом Польщі в одному із секторів зони відповідальності міжнародних стабілізаційних

сил, які включають війська з країн – членів НАТО та країн-партнерів. Починаючи з березня 2005 року, Україна виділила офіцерів до складу Навчальної місії НАТО в Іраку.

Більше того, Альянс привітав пропозицію України підтримати операцію НАТО *“Активні зусилля”* у Середземному морі, яка має на меті проведення заходів із запобігання, знешкодження та захисту від терористичної діяльності. У червні 2007 року український фрегат *«Тернопіль»* було першим задіяно на підтримку операції. Очікується, що восени 2007 року його замінить корвет *«Луцьк»*, а у 2008 році – фрегат *«Сагайдачний»*.

Реформування сфери безпеки та оборони

Співробітництво з Україною у реформуванні сфери безпеки та оборони є найбільш динамічним, ніж з будь-якою іншою країною-партнером НАТО. Таке співробітництво є надзвичайно важливим з огляду на триваючу трансформацію сфери безпеки в Україні та залишається невід’ємною частиною її демократичного перетворення. Україна запросила підтримки НАТО у процесі трансформації успадкованих з часів холодної війни чисельних збройних сил, що комплектуються за принципом загального військового обов’язку у більш компактні, професійні та мобільні збройні сили, що здатні протистояти сучасним викликам, а також брати активну участь у забезпеченні стабільності та безпеки на євроатлантичному просторі та поза його межами. Іншим не менш важливим завданням співробітництва Україна – НАТО у цій галузі є зміцнення демократичного та цивільного контролю над Збройними силами України та іншими безпековими структурами.

Фрегат ВМС України «Тернопіль» здійснює розгортання на підтримку антитерористичної операції НАТО «Активні зусилля» у Середземномор’ї і братиме у ній участь з кінця травня до червня 2007. Операцію було розпочато як відповідь на терористичні акти 11 вересня проти Сполучених Штатів Америки.

Реформування структур безпеки та оборони є невід'ємною частиною процесу демократичних перетворень в Україні

Спільна робоча група з питань оборонної реформи (СРГОР) заснована у 1998 році і відповідає за питання співробітництва у сфері реформування безпеки та оборони. Група є форумом для обговорень між експертами країн – членів НАТО та Україною питань імплементації реформ у сфері безпеки та оборони. СРГОР дає можливість Україні використовувати досвід країн Альянсу та представляє механізм, за допомогою якого країни – члени НАТО можуть надавати та координувати конкретну допомогу Україні. Починаючи з 2002 року, групою організовані щорічні неформальні консультації високого рівня з питань оборонної реформи та оборонної політики із залученням міністрів оборони країн – членів НАТО та України і експертів з питань безпеки. СРГОР також регулярно проводить круглі столи з представниками Верховної Ради України на тему реформування сфери безпеки та оборони. На початку діяльності СРГОР переважно проводився обмін інформацією серед експертів з питань демократичного контролю над збройними силами, переходу збройних сил на професійну основу, концепції підготовки сил резерву та оборонного бюджетування. У подальшому діяльність групи поширилася і на питання реформування сфери безпеки в Україні.

Головним напрямом співробітництва під егідою СРГОР є питання надання допомоги Україні щодо визначення шляхів оборонної реформи. У 2003 році штаб-квартирою та окремими країнами – членами НАТО були надані рекомендації та допомога

Україні у проведенні оборонного огляду – комплексного процесу, спрямованого на визначення оборонних потреб країни, співвідношення таких потреб наявним ресурсам та підготовки пропозицій стосовно сил та спроможностей для забезпечення оптимального для платників податків бюджету. Це допомогло Україні визначити напрями проведення оборонної реформи до 2015 року. Сьогодні НАТО та її країни-члени надають підтримку в реалізації положень оборонного огляду, а також радять Україні з питань проведення всебічного огляду сфери національної безпеки, який стосується не лише Міністерства оборони та Збройних сил України, а й усіх структур та механізмів безпекової складової держави. Допомога також надається у галузі демілітаризації сектора безпеки України, включаючи співробітництво з військовими підрозділами Міністерства внутрішніх справ та Міністерства з надзвичайних ситуацій України.

Участь України у програмі “Партнерство заради миру” (ПЗМ) також є вагомим внеском на шляху реформування її сфери безпеки та оборони. Зокрема, Процес планування та оцінки сил, який є елементом ПЗМ, дозволяє розробляти спільні цілі для формування структури сил та спроможностей, які дають можливість Збройним силам України поліпшити питання взаємодії зі збройними силами країн – членів НАТО.

Надзвичайно важливим для розвитку України як демократичної країни та її просування у напрямку подальшої євроатлантичної інтеграції є посилення цивільного контролю над безпековими та оборонними структурами, включаючи розвідувальну сферу, а також поліпшення спроможностей таких структур. Ініціатива щодо підтримки нової програми професійного розвитку цивільних працівників оборонних

та безпекових структур України, яку було започатковано під час консультацій з питань оборони між Україною та НАТО на високому рівні у Вільнюсі, Литва, у жовтні 2005 року, є частиною зростаючого співробітництва за цим напрямом. Зазначена ініціатива, що нині запроваджується під егідою СРГОР за підтримки 15 країн – членів Альянсу, є важливою не тільки з огляду на зміцнення ролі цивільних службовців, а й у контексті розвитку персоналу, необхідного для підвищення здатності уряду проводити системні зміни у таких структурах.

У 2006 році було затверджено дві інших ініціативи, які спрямовані на зміцнення демократичного контролю. У такий спосіб було започатковано Спільну робочу групу Україна – НАТО з питань цивільного та демократичного контролю над структурами розвідки. Окрім цього, почала роботу Мережа партнерства щодо підвищення обізнаності громадянського суспільства. Ця ініціатива має на меті сприяти обмінові досвідом стосовно ролі громадянського суспільства у справах безпеки та оборони між неурядовими організаціями та фахівцями у галузі безпеки України та держав – членів НАТО.

Також готується низка ініціатив щодо допомоги Україні у перепідготовці та адаптації колишніх військовослужбовців, посади яких було скорочено внаслідок процесу триваючого реформування Збройних сил України, а також планів щодо їхнього переходу на професійну основу у 2011 році.

Співробітництво України та НАТО у цьому питанні здійснюється за трьома основними напрямками. Перший – це програма перепідготовки, що фінансується НАТО та передбачає мовну і спеціалізовану професійну підготовку для близько 200 колишніх військовослужбовців щорічно.

Церемонія офіційного відкриття фінансованого НАТО Центру перепідготовки та соціальної адаптації колишніх військовослужбовців у Хмельницькому, 15 лютого 2006 року. Завдяки активній підтримці з боку НАТО Центр є найбільшою установою, що надає подібну допомогу українським військовослужбовцям, які звільняються з дійсної військової служби.

Другий є проектом з перепідготовки та адаптації 600 колишніх військовослужбовців у Хмельницькому Центрі перепідготовки та адаптації, на заході України, що фінансується із залученням коштів Трастового фонду ПЗМ (механізму, який дає можливість країнам – членам НАТО та країнам-партнерам робити добровільні фінансові внески на підтримку конкретних проектів). І третій – Україні надається експертна допомога з метою вироблення комплексної програми адаптації. Одна з першорядних рекомендацій полягає у тому, що соціальна адаптація має стати складовою частиною кадрової політики у Збройних силах України і має проводитися децентралізовано. Першим кроком у цьому напрямі стало відкриття за підтримки НАТО

інформаційно-консультативного центру соціальної адаптації при штабі ВМС України у м. Севастополі в Криму у грудні 2006 року. Центр надає допомогу звільненим українським морякам у пошуку роботи в цивільному секторі.

Найбільш необхідна допомога також надається на проекти демілітаризації, щоб допомогти Україні у подоланні проблем, пов'язаних із великими обсягами надлишкових та застарілих боєприпасів (див. "вріз"). Заплановані реформи у збройних силах у найближчі роки ще збільшать обсяг подібних боєприпасів. Пошук безпечних шляхів щодо знищення цих запасів є пріоритетом номер один, особливо з огляду на те, що більшість боєприпасів зберігається на відкритих майданчиках і становить підвищену загрозу місцевому населенню та інфраструктурі, а також потенційний ризик для більш широкого оточення у разі потрапляння боєприпасів до рук злочинців.

НАТО надає Україні допомогу щодо розв'язання проблеми надлишкових та застарілих боєприпасів, які становлять загрозу безпеці місцевого населення, а також спричиняють ризик для більш широкого регіону.

В Україні також мають місце діалоги та обміни досвідом з експертами з економічних аспектів оборони. Питання, що обговорюються, включають безпекові аспекти економічного розвитку, економічні аспекти, що стосуються євроатлантичної інтеграції, а також теми, що стосуються оборонної економіки, такі як оборонне бюджетування, управління оборонними ресурсами та реструктуризація оборонної сфери. Для українських представників також організуються курси з питань бюджетного процесу, починаючи від фінансового планування і закінчуючи фінансовим контролем.

Проекти з демілітаризації

Підтримка зусиль України щодо знищення запасів мін, боєприпасів, легкої та стрілецької зброї здійснюється за допомогою двох проектів Трастового фонду Партнерства заради миру.

Перший проект передбачав знешкодження протягом 2002-2003 років 400 тис. протипіхотних мін на хімічному виробництві у Донецьку, східна Україна. Це було першим кроком на шляху знищення запасів майже семи мільйонів протипіхотних мін, що зберігаються в Україні. Міни були розібрані, звільнені від вибухової речовини, яка була перероблена у промислову вибухівку, метал здано на металобрухт, а пластикові корпуси мін використано для виробництва дитячих іграшок.

Другий проект, започаткований у 2005 році, має на меті знешкодження 133 тис. тонн звичайних боєприпасів, 1,5 мільйона одиниць легкого озброєння та 1000 переносних ракетно-зенітних комплексів. Із запланованою вартістю, що сягає близько 25 мільйонів євро, проект триватиме приблизно 12 років і є найбільшим за своїми обсягами окремим подібним проектом з демілітаризації у світі. Перший його етап розпочався у січні 2007 року. Планується, що до кінця 2008 року буде знешкоджено 400 000 одиниць стрілецької зброї та легкого озброєння. У рамках проекту буде створено 60 робочих місць для місцевих мешканців.

Військове співробітництво

Допомога Україні у впровадженні цілей оборонної реформи є також центральним аспектом двостороннього військового співробітництва, яке, зокрема, надає військову підтримку діяльності, що триває у рамках роботи СРГОР. Іншою важливою метою військового співробітництва є розвиток взаємосумісності з широкого кола питань, що проводиться у рамках програми ПЗМ, а також під час військових навчань, які інколи проводяться в Україні та дають змогу здійснювати підготовку військовослужбовців для участі в операціях з підтримання миру і набуття сучасного досвіду роботи з силами країн – членів НАТО та країн-партнерів. Українські офіцери старшої ланки також регулярно беруть участь у курсах, що проводяться Оборонним коледжем НАТО, який розташований у Римі, Італія, а також Школою НАТО у місті Обераммергау, Німеччина. Зв'язки із зазначеними навчальними закладами були необхідними для організації нового багатонаціонального центру у Національній академії оборони України.

Військове співробітництво має також лідируючі позиції у розвитку юридичної бази, яка дозволяє Україні та НАТО вести подальший розвиток співробітництва на оперативному рівні. Така діяльність передбачає прийняття Угоди ПЗМ про статус збройних сил на території іншої країни, яка набула чинності у травні 2000 року і забезпечує участь у військових навчаннях у рамках програми ПЗМ шляхом звільнення їх учасників від необхідності паспортної та візової перевірки, а також еміграційної перевірки під час в'їзду та виїзду з країни перебування. Іншим важливим документом є Угода про підтримку сил країною-господарем, яку ратифіковано у березні

Українські військовослужбовці беруть участь у навчаннях НАТО “Північне сяйво – 2003” в Ірландському морі на західному узбережжі Шотландії та у Бретані, Франція, вересень 2003 року.

2004 року і яка спрямована на вирішення питань, що належать до сфери цивільної та військової допомоги країнам – членам НАТО, які перебувають або пересуваються територією України у мирний час, під час кризової ситуації або воєнного стану. А Угода про стратегічні перевезення, ратифікована Верховною Радою України у жовтні 2006 року, надає Україні змогу робити суттєвий внесок у спроможності НАТО щодо транспортування великогабаритних вантажів шляхом передачі в лізинг державам – членам Альянсу літаків виробництва заводу Антонова. Така домовленість забезпечує суттєву економічну користь Україні.

Співробітництво у галузі озброєнь

Військово-технічне співробітництво між Україною та НАТО у галузі озброєнь зосереджено на підвищенні взаємосумісності між оборонними системами з метою сприяння зусиллям України робити внесок у спільні операції з підтримання миру. Співробітництво за цим напрямом розпочалося після приєднання України до програми ПЗМ з початком участі її представників у чисельних робочих групах з питань озброєнь, які проводять зустрічі під егідою Наради національних керівників у галузі озброєнь (структури НАТО, яка визначає можливості співробітництва між країнами під час процесу закупівлі озброєнь, зосереджуючи увагу на відповідних технічних стандартах).

Наука та питання навколишнього середовища

Участь України у наукових програмах НАТО розпочалась у 1991 році та активізувалася після обміну листами про співробітництво у науковій сфері та сфері навколишнього середовища у 1999 році. З часом Україна стала другою після Росії у обсягах отримання наукових грантів на проведення досліджень. На додаток до залучення науки у дослідження боротьби із тероризмом і нових загроз, ключові напрями співробітництва з боку України також включали дослідження у сфері інформаційних технологій, клітинної біології та біотехнології, нових матеріалів, раціонального використання природних ресурсів, а також були зосереджені на проблемах навколишнього середовища, що постраждало від наслідків військової діяльності. НАТО фінансувала низку проектів з питань створення інфраструктури для комп'ютерних мереж серед дослідницьких кіл України, а також організацію їх доступу до Інтернету. Хоча у минулому основна увага

приділялася так званим природничим наукам, нині приймаються пропозиції щодо проектів, присвячених питанням безпеки з точки зору соціальних наук.

Україна поступається місцем лише Росії за обсягами підтримки вчених у рамках наукового співробітництва.

Підготовка до надзвичайних ситуацій

Від моменту підписання Меморандуму про взаєморозуміння Україною та НАТО започатковано практичне співробітництво у питаннях планування реагування на надзвичайні ситуації. У західних регіонах України часто виникають сильні повені, тому країни – члени НАТО та інші країни після подій 1995, 1998 та 2001 років започаткували механізм допомоги. Відповідно співробітництво у цьому питанні зосереджено на допомозі Україні краще підготуватись до подібних надзвичайних ситуацій і ефективнішого управління їх наслідками. Навчання у рамках програми ПЗМ також допомагають у розробці планів та спроможностей щодо ефективного реагування на кризові ситуації під час дій з іншими видами катаклізмів, таких як снігові лавини, землетруси, ситуації, до яких призвела людська діяльність, та наслідками терористичних атак із використанням токсичних реагентів, хімічних, біологічних або радіаційних речовин. Україна проводила одне з подібних навчань у 2005 році (див. “вріз”).

Навчання з питань реагування на кризові ситуації

У жовтні 2005 року Україна проводила основне навчання під назвою “Спільна допомога – 2005” із симуляцією умовних терористичних дій на підприємстві хімічної промисловості. Відповідно до задуму навчання відбувся викид у навколишнє середовище великої кількості хлору. Працівники підприємства, низка сусідніх помешкань, а також рятувальники, які першими прибули на місце катастрофи, зазнали ураження від хімічної речовини. Керівництво України звернулося за допомогою до міжнародної спільноти та закликала Організацію із заборони використання хімічної зброї (ОЗВХЗ) провести розслідування цієї трагедії.

Проведення навчання дозволило українським фахівцям і групам з Управління наслідками катастроф з 11 країн – членів НАТО та країн-партнерів провести хімічну розвідку та заходи із знезараження, а також організувати тимчасову евакуацію місцевого населення, життєзабезпечення та надати медичну допомогу постраждалим. До участі у навчанні, яке проходило у Яворівському навчальному центрі програми “Партнерство заради миру” поблизу міста Львів, що на Західній Україні, залучалось близько 1000 осіб. Євроатлантичний центр координації реагування на катастрофи спланував навчання разом з Україною та ОЗВХЗ. У навчанні також брав участь Відділ координації гуманітарних справ ООН.

Співпрацю між Україною та НАТО у галузі готовності до катастроф зосереджено насамперед на сприянні розвитку спроможності України ефективніше реагувати на сильні повені.

Відпрацювання організації життєзабезпечення та надання медичної допомоги постраждалим від хімічних речовин під час навчань “Спільна допомога”, які були проведені в Україні у жовтні 2005 року.

Майбутні перспективи

Основною метою триваючого співробітництва Україна – НАТО є створення більш демократичної, процвітаючої України, яка має сучасний та підзвітний безпековий сектор. Україні необхідно сконцентрувати свої зусилля для подальшого просування цього процесу з метою досягнення практичного впровадження цілей реформ за такими ключовими напрямками, як зміцнення демократії, принципів верховенства права, прав людини, ринкової економіки, а також боротьби з корупцією, трансформації сфери безпеки і оборони. Через механізми порад та практичної допомоги НАТО та окремі країни-члени здійснюють підтримку зусиль України на шляху досягнення нею амбітної програми реформ, проте відповідальність щодо її імплементації лежить головним чином на Україні.

Для українського керівництва також важливо переконати український народ, що така честолобна програма реформ та курс України на євроатлантичну інтеграцію, включаючи можливість набуття членства в НАТО, відповідають національним інтересам держави. Багато людей в Україні все ще ставляться з підозрою до НАТО та формують свою оцінку щодо Альянсу, керуючись стереотипами часів холодної війни. Багато ще потрібно зробити, щоб поліпшити обізнаність українського населення про взаємні переваги, які вже досягнуто завдяки триваючому діалогу та практичному співробітництву між Україною та НАТО у широкому колі питань.

Частиною короткотермінових дій, які були запропоновані країнами – членами Альянсу та погоджені у Вільнюсі, є співробітництво з керівництвом України у питаннях поліпшення поінформованості стосовно того, чим сьогодні є НАТО та кращого розуміння відносин Україна – НАТО. Такі дії дадуть можливість людям з'ясувати для себе, як трансформувалась НАТО з моменту закінчення холодної війни. Важливою частиною цієї трансформації є нові партнерські зв'язки, які НАТО започаткувала серед країн євроатлантичного регіону з метою відповіді новим викликам безпеки, а також стратегічне партнерство з Україною та Росією. Зміцнення відносин Україна – НАТО в останні роки також свідчить про те, що прагнення України до членства не суперечить її бажанню підтримувати міцні відносини з Росією.

Багато вже було зроблено з моменту започаткування Інтенсифікованого діалогу. Країни – члени Альянсу багато чого дізналися про пріоритети України, а Україна дізналася, що буде очікуватися від неї у разі набуття статусу кандидата на вступ до Альянсу. Із просуванням процесу Інтенсифікованого діалогу обопільний досвід співробітництва, що протягом останнього десятиліття здобули Україна та НАТО, забезпечуватиме міцну основу для подальшого поглиблення відносин між Україною та НАТО у майбутні роки.

“Наша відданість Інтенсифікованому діалогу підкреслює той факт, що двері НАТО залишаються відкритими, а прагнення України є досяжними. ... Втім, остаточна відповідальність за успішність цих намагань належить насамперед українському народу та його обраним лідерам”

Генеральний секретар НАТО Яап де Хооп Схеффер під час засідання Комісії Україна – НАТО на рівні міністрів закордонних справ у Софії, Болгарія, 28 квітня 2006 року

УКРАЇНА

Додаткова інформація

Детальнішу інформацію про відносини Україна – НАТО можна знайти за адресою: www.nato.int/ukraine

Докладнішу інформацію про НАТО українською мовою можна знайти за адресою: www.nato.int/home-ukr.htm

Центр інформації та документації НАТО в Україні поліпшує обізнаність громадськості з питань НАТО шляхом співфінансування конференцій, семінарів, зустрічей за круглим столом, а також організації візитів до штаб-квартири НАТО та візитів представників НАТО в Україну, зв'язків з представниками ЗМІ та поширення публікацій НАТО. Центр інформації НАТО також надає підтримку громадським організаціям, особливо з питань, пов'язаних з інформацією та безпекою, а також сприяє науковому співробітництву з Україною.

Адреса: 36/1 вул. Мельникова, 04119 Київ, Україна
Тел.: +380 44 482 0616/ 17
Факс: +380 44 482 0622
Ел. пошта: nidc@ukrpack.net
Веб-сторінка: www.nato.int/nidc

Офіс зв'язку НАТО надає підтримку у галузі реформування структур безпеки та оборони та військового співробітництва.

Адреса: 13з вул. Курська, 03049 Київ, Україна
Тел.: +380 44 461 9405
Факс: +380 44 461 9400
Ел. пошта: admin@nloukraine.org
Веб-сторінка: www.nato.int/nmlo

Місія України в НАТО

Адреса: VA Building, NATO Headquarters
Boulevard Léopold III, 1110 Brussels, Belgium
Тел.: +32 (0) 2 707 27 24
Факс: +32 (0) 2 707 27 28
Ел. пошта: mun@ukraine-nato.be
Веб-сторінка: www.ukraine.be